վերին լուսաշող օրինակէն (Յովհ. ժ. 1—21), Անոր սիրազեղ հոգւով եւ հոգածութեամբ՝ իր առաջին ձայնասփիւռ պատգամին մէջ արդէն հայրական բազուկները կը տարածէ՝ գորովագութ սիրով զրկելու համար արեւելեան եկեղեցիներու զաւակները, թէպէտ անոնք հեռացած ու օտարացած ըլլան Առաքելապետի Աթոռէն: Անիկա կ'ըսէ. «Ա՛յն ակնկալութեամբ՝ թէ անոնք (արեւելեայք) հասարակաց Հօր տունը կու գան, թախանձագին կը կրկնենք ատուածային Փրկչին սա խօսքերը՝ «Հայր սուրբ, պահէ զանոնք անունովդ, որով ինծի տուիր, որպէս զի մէկ ըլլան, ինչպէս մենք մի ենք (Յովհ. ԺԷ. 11) եւ ըլլան մէկ հօտ եւ մէկ հովիւ» (Յովհ. ժ. 16): Թող ուրեմն անոնք ամէնքը, կ'ապաչէնք, զան սիրայօժար կամքով: Իսկ՛ւ թէ ասիկա Աստուծոյ չնորհքին թելադրութեամբն ու օգնութեամբը կարելի եղածին չափ չատ տեղի ունենար: Եթէ անոնք զան՝ բնաւ երբեք պիտի չգտնեն օտար տուն, այլ պիտի գտնեն իրենց սեպհական այն տունը, որ հին աւեններուն արդէն կը փայլէր հիանալի վարդապետութեամբ եւ գարգարուած էր առաքինութեամբը իրենց նախնիքներուն»:

Փակարանէն արտասանուած վերջդրեալ պատգամներուն հետ Յովհաննէս ԻԳ. կոչ ընելով նաեւ ժողովուրդներու ճակատագիրը վարող պետական անձնաւորութիւններու՝ կը դատապարտէ անոնց ահաւոր գինարբուքը եւ կը պահանջէ որ դադրեցնեն զայն եւ «խաղաղութիւնը արդարութեան մէջ» ապահովեն:

Թէ բացի Հայրութենէ ունի նորընտիր Պապը հաւակացողութիւնն ու ճկունութիւնը քաղաքական հարցերը եւս լուծելու՝ այդ յայտնի կը տեսնուի իր վարած փափուկ պաշտօններուն մէջ:

Եզրափակելով ուրեմն այս բոլորը պէտք է ըսել, թէ Յովհաննէս ԻԳ. Ս. Պապը ժամանակիս յարմար առաւելութիւններով օժտուած է իմաստութեամբ զեկավարելու համար Ս. Պետրոսի Նաւը ներկայ աշխարհի փոթորկալից ալիքներու մէջէն եւ հասցնելու յաւիտենական փրկութեան անքոյթ նաւահանգիստը իրեն վստահուած հոգիները:

Գերագոյն Հովուապետութեան ծանր բեռը բառնալու ամենեւին անսասակ կամ արգելք չի կրնար համարուիլ նորընտիր Պապին յառաջացեալ տարիքը, որովհետեւ անիկա նախ զօրաւիգ ունի աստուածային օգնութիւնը, զոր անդադար կ'ապերասն միլիոնաւոր հաւատացեալներ եւ երկրորդ նա չնորհիւ իր ֆիզիքական ամուր կազմին կը վայելէ տակաւին թարմ առողջութիւն եւ երիտասարդական աշխուժութիւն:

Կեցցե՛ս յամայր ամս «Ընտրեալդ յԱստուծոյ, ո՛վ երջանիկ եւ սուրբ Հայրապետ» ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ.:

Հ· Ե· ԱՔԵԱՆ

Ն. Վ. Տ. Տ. ԳՐԻԳՈՐ-ՊԵՏՐՈՍ ԺԵ. ԿԱՐԴ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԵՒ ԴԵՐ-ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՒԱՏՈՅ ՏԱՐԱԾՄԱՆ Ս. ԺՈՂՈՎԻ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Մխիթարեան Ընդհ. Աբբահօր Արհի. Հ. Մեսրոպ Արքեպ. Հապոյեանի հրաւէրին սիրով ընդառաջելով, Հայ Կաթողիկէ Նուիրապետութեան Ամեն. Հոգեւոր Տէրը՝ Ն. Վ. Տ. Տ. Գրիգոր-Պետրոս ԺԵ. Կարդ. Աղաջանեան, ընկերակցութեամբ Գերպ. Տ. Յակոբ Ք. Ծ. Վ. Կիւրակոսեանի, հաճեցաւ այցելել Վիեննա՝ Մայր Վանքս, ուր բնակեցաւ ամբողջ չորեթի մը Սեպտ. 6—13, առարկայ ունենալով եկեղեցական եւ պետական բարձրագոյն անձնաւորութեանց, մտաւորական եւ ժողովրդային լայն խաւերու ներկայացուցիչներուն եւ Մայր Վանքիս հասարակութեան խոր յարգանքի եւ սիրոյ արտայայտութեանց:

Ն. Վսեմութեան ժամանումը

Սեպտ. 6 ժամը 21ին Շաբաթ օդակայանը պիտի հասնէր Ծիրանաւոր Հայրապետը Աւստրիական AUA սաւառնակով:

Մեծապայծառ Հիւրը պատշաճ չուքով դիմաւորելու համար սպասման սրահին մէջ հաւաքուած էին արդէն Քաղաքիս Քահանայապետական Նուիրակը՝ Արհի. Տ. Յովհաննէս Արքեպ. Տէլլէվիանէ, Վիեննայի Վիճակաւոր Հայրապետը՝ Արհի. Տ. Փրանկիսկոս Աբքեպ. Քէօնիկ, Մխիթարեանց Գերպ. Աբբահօր՝ Արհի. Հ. Մեսրոպ Արքեպ. Հապոյեանի գլխաւորութեամբ Մխիթարեան Հայրեր, բարձրաստիճան եկեղեցականներ, վանական հաստատութեանց մեծաւորներ, պետական ներկայացուցիչներ, Վիեննայի Հայ Գաղութի Ազգ. Հոգաբարձութեան կողմէ Տիարք Հմայեակ Յակոբեան, Սարգիս Կարապետեան, Յակոբ Թարեան եւ Արամ Ծերունեանէ բաղկացեալ պատուիրակութիւն մը եւ այլ ազգայիններ:

Սպասումի վայրկեանները կը սահին արագ եւ վերջապէս բարձրախօսը կ'աւետէ սաւառնակին ժամանումը: Օդակայանի վարչութեան մաղնաւոր պատուոյ թեմամբ խմբովին կը մօտենանք սաւառնակին: Դուռը կը բացուի եւ կ'երեւայ Ն. Վ. Տ. Տ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Կարդ. Աղաջանեան ուրախ եւ ժպտադէմ:

© National Library of Armenia

Լրագրողներու լուսարձակները կը լուսաւորեն մութ դաշտը· լուսանկարի եւ հեռապատկերի դործիքները անընդհատ կը գործեն: Ծիրանաւոր Հայրապետը ընկերակցութեամբ Գերպծ· Տ· Յակոբ Թ· Ծ· Վ· Կիրակոսեանի յամրօրէն կ'իջնէ սանդուղներէն եւ իսկոյն կը հրջապատուի: Մխիթարեան Գերպ· Աբրահայրը իր մեծարանքները մատուցանելէ եւ Նորին Վսեմութեան բարի գալուստ մաղթելէ վերջ կը ներկայացնէ եկեղեցական եւ աշխարհական անձնաւորութիւնները, որոնք մի առ մի կը մատչին ի համբոյր Ս· Աջոյն Ծիրանաւոր Հայրապետին:

Վսեմաշուք Հոգեւոր Տէրը իրեն յատուկ ժպիտով կ'ընդունի ներկայացուող անձերու բարիգալտեան ողջոյնները, անոնցմէ իւրաքանչիւրին ուղղելով հայրական խօսքեր:

Մայր Վանքի մէջ

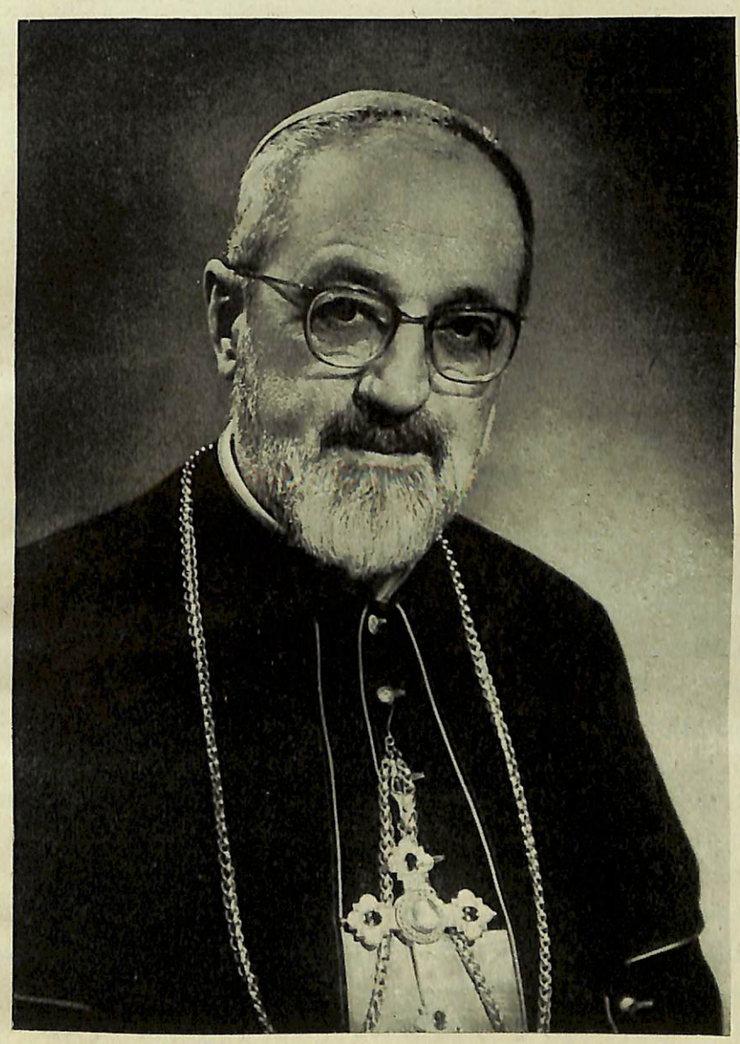
Առաջին հանդիպումի պաշտօնական ձեւակերպութիւնները լրանալէ վերջ ամէն ոք կը տեղաւորուի իրեն վերապահուած ինքնաշարժերու մէջ եւ թափօրը կը շարժի դէպի Վիեննա Մխիթարեան Մայր Վանքը:

Հոն ալ արդէն ամէն ոք ոտքի է· մխիթարները գլխաւորութեամբ Աբբահայր եւ Ա· Առաջնակարգ Գեր· Հ· Ներսէս Վրդ· Ակինեանի եւ կղերանոցի աշակերտութիւնը, շարք են կազմած Վսեմ Հատուն Եկեղեցւոյն դրան առջեւ ուրկէ պիտի ընդունին Բարձրաստիճան Հիւրը: Եկեղեցին եւ հրապարակը լի են հաւատացեալներով, որոնք անհամբեր կը սպասեն Ն· Վսեմութեան, որ իրրեւ Հատուց Տարածման Ս· Ժողովի Դեր–Նախագահ «կարմիր Գահապետ» անպաշտօն տիտղոսը կը կրէ Ժողովուրդին մէջ:

Ինքնաշարժերու թափօրը կը մօտենայ Եկեղեցի: Զանգակները կը զօղանջեն գիշերային խոր լռութեան մէջ եւ կ'ողջունեն Տիեզերական Եկեղեցւոյ Ծիրանաւոր Հայ Իշխանը: Եկեղեցին ոճնական օրերու տարազն է զգեցած եւ լոյսերու մէջ կը չողայ:

Ահա սանդուղներէն վեր կը բարձրանայ Վսեմ· Հայրապետը եւ ոտք կը դնէ Մեծն Մխիթարայ յարկէն ներս: Երգչախումբ եւ Նուագախումբ վերնատունէն կը հնչեցնեն «Հրաշափառ»ը: Հոգեւոր Տէրը իր հեռեւորդներով կը յառաջանայ մինչեւ խորան. գետնափոր Ս· Հաղորդութեան առջեւ. չնորհակալութեան եւ գոհութեան մբմունջներ անուշարոյր խունկի նման կը բարձրանան բոլոր սրտերէ եւ հոգիներէ վեր առ Աստուած:

Նորին Վսեմութիւնը «Պահպանիչ»ով օրհնելէ վերջ հատուցական խօսքը, թափօրը կը շարժի դէպի Աբբայարան՝ վանքին մեծ դահլիճը:

Հայրապետական օրհնութեամբ
Վիեննա, 12 Մարտ 1958
+ Գարեգին Գր[իգոր] Պետրոսեան
Հրշտ· պարտ ատենապետ:

© National Library of Armenia

Հոս Միխիթարեանս Գերպ· Աբբահայրը ուղերձով մը բարի գալուստ կը մաղթէ Ծիրանաւոր Հայրապետին, հետեւելով թէ Միխիթարեան պատմութեան մէջ առաջին անգամն է որ Ծիրանաւոր Կաթողիկոս–Պատրիարք մը իր այցելութեամբ կը պատուէ Միխիթարեայ այս յարկը: Կղերանոցի բարձրադոյն կարգէն ուխտեալ եղ· Կոմիտաս Քարտաշեան կը կարդայ բարեգալստեան զեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը, գրաբար լեզուով, յատկապէս այս այցելութեան առթիւ գրուած իր կողմէ: Հուսկ յետոյ կը խօսի մեր Հայրապետը·

«Շատոնց կը փափաքէի Միխիթարեայ այս նուիրական Յարկին տալ այցելութիւն մը· ուշացաւ, բայց ուրախ եմ որ այսօր այս փափաքս կը կատարուի: Ահա ձեր մէջն եմ: Հրճուանքով կը տեսնէի ու կը լսէի ձեր մեղուային աշխատանքը: Այսօր անձամբ կ՚օրհնեմ բոլորդ»:

Կաթողիկոսական Հանդիսաւոր Պատարագը

Ն· Վ· Տ· Տ· Գրիգոր Պետրոս Ժե· Կարդ· Աղաջանեանի Վիեննա այցելութիւնը կը զուգադիպէր Միխիթարեանս հաստատութեան ոճնական օրերուն: Ամէն տարի Ս· Աստուածածնի Ծննդեան օրը՝ Սեպտ· 8, մեծահանդէս Հայրապետական պատարագով կը տօնուի Միխիթարեանս հիմնադրութեան տարեդարձը: Այս տարի 258րդ տարեդարձը պիտի տօնուէր: Հանդիսութիւնները մասնաւոր փայլ մը ստացան, որովհետեւ պատարագեց եւ ատենական մեր թափօրին նախագահեց Ն· Վ· Կարդ· Կաթողիկոս–Պատրիարքը:

Սեպտ· 8 Երկուշաբթի ըլլալուն հանդիսութիւնները փոխադրուեցան Սեպտ· 7ի Կիրակիին: Վանքիս Երգչախումբը զօրացած Վիեննայի պետական օպերայի երգիչ–երգչուհիներով, Գեր· Հ· Գրիգոր Վ· Հէպոյեանի ճարտար ճպռտին տակ օրերէ ի վեր կը պատրաստուէր ներկայացնելու Այտընեանի գործիական (օրքեստրաւոր) պատարագը:

Սեպտ· 7ի Կիրակի առաւօտուն ի ներկայութեան հաւատացեալներու հոծ բազմութեան, եկեղեցական եւ պետական բարձր անձնաւորութեանց, հին աղնուական տուներէ (Շվարցէնպէրգ, Լիխթէնչթայն եւն)· իշխաններու, ժամը 10ին Վսեմ· Հոգեւոր Տէրը թափօրաբար մուտ գործեց եկեղեցի, զգեստաւորուած կարդինալական ծիրանիով եւ շրջապատուած տաղնապեակայ վարդապետներով, տարկաւագներով եւ դպիրներով:

Որ լուրեան մէջ ահա կը սկսի Վիեննայի N.-Ö. Tonkünstler-orchester *նուագախումբը: Իսկապէս երկնային նախանուագ մը վերջ կը սկսի «Որհնուրդ Որքին»ը: Պատարագիչ Հայրապետը կը զգեստաւորուի իր գահին վրայ, յատկապէս վանքին գանձատան*

ամենաթանկագին ձեռագործ «Արմաւենի» կոչուած պատարագի զգեստով: Նոյնպէս ծանրագին ոսկեթել չապիկներով զգեստաւորուած են վեց սարկաւագներ: Թանկարժէք եպիսկոպոսական տարազներ են զգեցած նաեւ Միխանուեթեանս Գերպ· Աբբահայրը Արհի· Հ· Մեսրոպ Արքեպ· Հապոզեան եւ Պատր· Գործակալ Գերպ· Տ· Յակոբ Թ· Ծ· Վ· Կիրակոսեան, որոնցմէ առաջինը կատարեց ձաչու Աւետարանի ընթերցումը, իսկ երկրորդը «Վերբերում»ը: Պատարագը վերջացաւ Հայ Ծէսի բովանդակ չքեղութեամբ եւ անթերի երգեցողութեամբ:

Անմոռանալի էջ մը արձանագրեց Կաթողիկոսական այս պատարագը Միխանուեթեանս պատմութեան մէջ: Մթնոլորտը այնքան տպաւորիչ էր, որ հանդիսութիւնները հետեւեալ խօսքերով արձագանգ գտան յաջորդ օր Վիեննայի թերթերուն մէջ·

«Ամենահին քրիստոնէական Արեւելքը իր պանծալի աւանդութեան ամբողջ փայլով երեւան եկաւ Կիրակի օր, երբ Վիեննայի Միխիթարեանները ոճնեցին իրենց հաստատութեան առաջադրեալ իրենց եկեղեցւոյն մէջ: Հանդիսութիւնը մեծ փայլ ստացած էր Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք Ն· Վ· Տ· Տ· Գրիգոր–Պետրոս Ժե· Կարդ· Աղաջանեանի ներկայութեամբ, որ իբր Դեր–Նախագահ Հաւատոյ Տարածման Ս· Ժողովին՝ գլուխ է Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ համաշխարհային առաքելութեանց գործին» (Presse): Wiener Illustrierte «Կարմիր Պապը Վիեննայի մէջ» վերնագրի տակ կը գրէ իւ մէջ այլոց·

«Միխիթարեան Միխանուեթեան հիմնադրութեան 258րդ տարեդարձին առթիւ Ն· Վ· Տ· Տ· Գրիգոր Պետրոս Ժե· Կարդ· Աղաջանեանի հայ ծէսով մատուցած Հայրապետական Պատարագը, ինքնուրոյն արարողութիւններն ու սիրուն երգեցողութիւնները կենդանի պատկեր մը տուին ամենահին քրիստոնեայ Արեւելքի մասին»:

Կաթողիկոսական Պատարագը երիզի վրայ ձայնագրուեցաւ:

Ցետմիջօրէի թափօրը

Ըստ աւանդական սովորութեան ամէն տարի Սեպտ· 8ին տեղի կ՚ունենայ նաեւ Ս· Հաղորդութեան թափօր մը, որուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ոչ միայն Վիեննայի հաւատացեալ ժողովուրդը մեծ բազմութեամբ, այլ նաեւ եկեղեցական բարձր իշխանաւորներ, վանական հաստատութիւններ իրենց միաբաններով եւ վարժարաններով, երիտասարդական Միութիւններ, արիներ եւ ժողովրդապետական ընկերութիւններ իրենց դրօշներով եւ զինանշաններով: Աւստրիական–Հունգարական մեծ կայսրութեան չքնաղին երբեմն արքունիքի անդամները կը մասնակցէին, իսկ կայսերական Թիկնապահներ չքաղեր պահակը կը կազմէին մինչ Ս· Հա–

© National Library of Armenia

ղորդութեան եւ զինուորական ջոկատ մը մերթ ընդ մերթ հրացանաձգութեամբ կ'ողջունէր Ս. Խորհուրդին մէջ ծածկուած զինուսուս Քրիստոս՝ Թագաւորը տիեզերաց:

Այս տարի Թափօրը տեղի ունեցաւ Ն. Վ. Կարդ. Ադաջանեանի հանդիսադրութեամբ: Իրենց մասնակցութիւնը բերին Վիեննայի Վիճակաւոր Հայրապետը Արհի. Տ. Փրանկիսկոս Աբգեպ. Քէօնիկ, շրջապատուած իր կղերէն, բազմաթիւ կրօնաւորական հաստատութիւններ, վարժարանները, Աւստրիոյ Երեսփոխանական ժողովի Վսեմ. Նախագահը Դոկտ. Ֆէլիքս Հուրտէս, բազմաթիւ երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ, հին ազնուազարմ տուներէ Իշխաններ, Տէտոնեան եւ Մալթայեան ասպետները, Համալսարանի Ուսանողական Միութիւնները իրենց աւանդական տարազներով, Երիտասարդաց Երկսեռ Միութիւնները եւ արիներ իրենց դրօշներով եւ վերջապէս բազմահազար ժողովուրդ, որոնք խոր երկիւղածութեամբ եւ աղօթքի մրմունջներով եւ մերթ ընդ մերթ ձայնակցելով եկեղեցւոյ երգչախումբին եւ զոյգ մը նուագախումբերու, կը յառաջանային Ծիրանաւոր Հայրապետին առջեւէն, որ համակ ոսկեհուռ զարդարեալ թանկարժէք ամպհովանիին տակէն յամրաքայլ կ'ընթանար ոսկեճանապէ Ս. Հաղորդութիւնը ի ձեռին: Երկու սարկաւագներ անընդհատ կը խնկարկէին. սպիտակազգեստ փոքրիկներ չարունակ գոյնզգոյն վարդի թերթիկներ կը սփռէին արքայից Արքային առաջեւ:

Թափօրը լրացնելով իր աւանդական չորանը վերջապէս հասաւ վերատին եկեղեցի, ուր տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր օրհնութիւն:

Արարողութենէն վերջ Նորին Վսեմութիւնը առաջնորդուեցաւ Աբբայարան, ուր ընդունեցաւ Թափօրի մասնակցող եկեղեցական եւ աշխարհական բարձրաստիճ հիւրերը. եղան պատուասիրութիւններ: Մինչ այդ, վարժարաններու աշակերտներ եւ հարիւրաւոր ժողովուրդ վանատան պարտէզին մէջ չրջապատած էին չեփորային նուագախումբը, որ ի պատիւ հիւրերու անընդհատ կը նուագէր: Ի չարս զանազան քայլերգներու, նուագուեցան նաեւ Ցարութիւն Սինանեանի «Մարշ Մխիթար»ը եւ Հ. Գր. Հէպոյեանի «Բաֆֆի Քայլերգ»ը: Ժողովուրդին խանդավառութիւնը զագաթնակէտին հասաւ, երբ Ծիրանաւոր Հայրապետը երեւցաւ Աբբայարանի պատուհաններէն եւ օրհնեց զանոնք: Պարտէզը կը թնդար ծափողջոյններով եւ «կեցցէ»ներով: Վիեննացիները այսպէս իրենց որդիական սիրոյ եւ համակրանքի զգածումները կ'արտայայտէին մեր Վսեմաչուք Կաթողիկոս–Պատրիարքին:

Ճաշկերոյթ եւ պաշտօնական այցելութիւններ

Ի պատիւ Ն. Վ. Տ. Տ. Գրիգոր–Պետրոս ԺԹ. Կարդ. Ադաջանեանի Սեպտ. 8ին վանատան ճաշասրահին մէջ տրուեցաւ պաշ-

օնական հացկերոյթ մը, որուն մասնակցեցան Առաքելական Նուիրակը Արհի. Տ. Յովհաննէս Աբգեպ. Տէլլէփիանէ, Վիեննայի Հայրապետը Արհի. Տ. Փրանկիսկոս Աբգեպ. Քէօնիկ, Թեմիս Օգնական Եպիսկոպոսները Արհի. Տ. Տ. Փրանկիսկոս Աբգեպ. Եահիմ եւ Յովսէփ Եպս. Շեթապէ, Գերպ. Տ. Յակոբ Թ. Ծ. Վ. Կիրակոսեան, պետական ուսգանիէն Արտաքին Գործոց Նախարար Դկտ. Ֆիկլ, Կրթական Նախարար Դկտ. Տրիմմէլ, Առեւտրական եւ Վերաշինութեան Նախարար Դկտ. Բոք, Քրէտիթանշթալթ Դրամատան Ընդհ. Տնօրէն Դկտ. Եոհամ, ինչպէս նաեւ Միաբանութեանս Գերպ. Արբահօր զլխաւորութեամբ Ուխտիս անդամները:

Օրուան յիշատակը յաւերժացնելու համար բոլոր ներկաները խմբովին լուսանկարուեցան վանատան պարտէզին մէջ:

Վերոյիշեալ հանդիսութեանց օրերուն Աւստրիոյ Վսեմ. Վարչապետը Դկտ. Եուլիուս Ռաապ Վիեննայէ կը բացակայէր: Սեպտ. 9ին մայրաքաղաք վերադարձած ըլլալով, ըստ ժամադրութեան նոյն օրն իսկ փութաց Վանք եւ ներկայացաւ Ն. Վ. Կարդ. Ադաջանեանի:

Ամեն. Հոգեւոր Տէրը յաջորդ օր առաւօտ ժամը 11ին, ընկերակցութեամբ Առաքելական Նուիրակ Արհի. Յովհ. Աբգեպ. Տէլլէփիանէի, եւ Միաբանութեանս Գերպ. Արբահօր, այցելեց Աւստրիոյ Հանրապետութեան Նախագահ Վսեմ. Ադոլֆ Շէրֆի եւ ապա Վարչապետարան երթալով փոխադարձեց Վսեմ. Վարչապետին այցելութիւնը:

Նոյն օրը կէսօրին Քահանայապետական Նուիրակը իր ապարանքին մէջ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Ծիրանաւոր Հայրապետիս: Ներկայ էին եկեղեցական եւ բարձր անձնաւորութիւններ, Վարչապետը, Կրթական Նախարարը եւն.: Վիեննայի Վիճակաւոր Հայրապետն ալ իր կարգին ճաշով մը պատուեց Վսեմ. Հոգեւոր Տէրը:

Ն. Վսեմութիւնը Մխիթարեան Կղերանոցին մէջ

Սեպտ. 9ին երեքշաբթի կէսօրէ վերջ Ծիրանաւոր Հայրապետը իր հետեւորդներով այցելեց Միաբանութեանս ամարանոցը, ուր կը զանուէին Կղերանոցի աշակերտները, որոնք խանդավառ ցոյցերով ընդառաջ ելան Նորին Վսեմութեան եւ ծափողջոյններով դիմաւորեցին զայն: Դրան առջեւ Վսեմ. Հայրապետը հազիւ ինքնաշարժէն վար իջած, մինչ փոքրիկ մը սիրուն բանաստեղծութեամբ բարի գալուստ կը մաղթէր, ուրիշ մը գեղեցիկ ծիրանեզգոյն ծաղկեփունջ մը կը մատուցանէր:

Վսեմ. Հոգեւոր Տէրը թափօրաբար առաջնորդուեցաւ մատուռ, ուր ամբողջ Միաբանութիւնը բոլորուած իր Հոգեւոր

© National Library of Armenia

Պետին չուբլ, ծնրադիր Յիսուսի Տապանակին առջեւ, լուռ՝ պահ մը աղօթեց: Ապա թափօրը բարձրացաւ Աբբայարան, ուր տեղի ունեցաւ աչակերտութեան պատրաստած հանդէսը: Արտասանուեցան ճառեր, երգուեցան երգեր ընկերակցութեամբ դաշնակի, եղան արտասանութիւններ: Ուղերձ մը կարդաց Գեր. Հ. Աբգէն Վ. Ջնտոյեան. խօսեցաւ Մխիթարեան Գերպ. Աբբահայրը՝ Արհի. Հ. Մեսրոպ Արքեպ. Հապոզեան:

Վերջին խօսքը Ծիրանաւոր Հայրապետինն էր, որ ըսաւ.

«Բաղձանք մը ունէի տեսնելու կենդրոնը եւ որքանը այս Միաբանութեան: Շաբաթէ մը ի վեր կը գտնուիմ Ազգիս, Նուիրապետութեանս, Ս. Եկեղեցւոյ ամենաբեղուն վաստակաւորներու հոյլին մէջ:

Պէտք չկայ ըսել թէ դուք տեղ ունիք Մեր սրտին մէջ, որովհետեւ ձեր նախնիքը երախտաւոր եղած են Ս. Եկեղեցւոյ»:

Վեհ. Հոգեւոր Տէրը ցոյց տալով Աբբայարանի պատէն կախուած երջանկայիշատակ Պիոս Թ. Սրբազան Քահանայապետին մեծադիր նկարը, չարունակեց.

«Պիոս Թ. պսակ մը դրած է արդէն Վիեննական Մխիթարեան Միաբանութեան գլխուն վրայ: Այդ երախտապիտութեան արտայայտութիւնն է, որ կ'ընենք այսօր Մենք: Այս պահուս յատուկ պարտականութիւն մը ունիմ ողջունելու Գերապայծառ Աբբահայրը, որ պահած է այս գանձը Ս. Եկեղեցւոյ եւ Ազգին համար: Միխիթար Աբբահօր գաղափարականը կենսունակ պահեցէք ազգին մէջ:

«Աղօթքի եւ Աստուծոյ սիրոյն մէջ գտած եմ լուծումը դժուարութիւններու: Զեզի այս յիշատակը պիտի տամ. Պօղոս առաքեալի խօսքը. «Կրթեա զանձն քո յԱստուածպաշտութիւն»:

«Աղօթեցէք եւ սիրեցէք զԱստուած սրտանց, ոգեւին. արտաքինը չէ որ կարեւորութիւն ունի, այլ ա՛յն, ինչ որ մարդիկ չեն տեսներ:

«Ունինք պատմութիւն մը, որ կը դէմ կ'անցնի չատ մը ազգեր: Զարգացուցէք Հայ Լեզուն: Հայ լեզուն ըլլայ գովաբանութիւնը Աստուծոյ, Հայ լեզուն ըլլայ յաւերժաբար աստուածասէրը, քրիստոսասէրը:

«Մի մոռնաք Ս. Աստուածամօր եղիցին՝ Միխիթարի: «Եղիցի'ն միշտ ստեղծագործող եղած է:

«Եղիցի լոյս». աշխարհի ստեղծագործութիւնը:

«Եղիցի ինձ ըստ բանի քում». Որդւոյն Աստուծոյ Մարդեղութիւնը:

«Ձեր խօսքը միշտ «Եղիցի» ըլլայ:

«Ս. Աստուածածնի օրհնութիւնը Միխիթարայ որդեդրայ վրայ:

«Ըլլաք առաքեալք եկեղեցւոյ, փառք Քրիստոսի»:

Ուխտագնացութիւն դէպի Mariazell

Ն. Վ. Կարդ. Աղաջանեան ընկերակցութեամբ Միաբանութեանս Գերպ. Աբբահօր եւ բազմաթիւ Միխիթարեաններու, Սեպտ. 11 Հինգշաբթի առաւօտ մեկնեցաւ Mariazell, ուր հրաւիրուած էր պատարագելու:

Mariazell՝ Աւստրիոյ „Lourdes"ը, մայրաքաղաքէն 150 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ դէպի հարաւ-արեւմուտք լեռնային, 862 մ. բարձր գիւղաքաղաք մըն է. իր գեղակերտ „barock" եկեղեցիով չատ յաճախուած ուխտավայր մը ունի, ուր կը գտնուի Ս. Կոյս Աստուածամօր հրաչագործ հինաւուրց մէկ արձանը՝ Յիսուս Մանուկ գրկին մէջ: Սրբավայրիս 800ամեայ յոբելեանն էր այս տարի:

Steiermark նահանգի սահմանէն վեմ. հոգեւոր Տէրոջ ընդառաջ ելան Նահանգապետն ու քաղաքի գործակատարը իրենց հետեւորդներով եւ ի պատիւ Ծիրանաւոր Հայրապետիս, ինքնաշարժերով գրեթէ մէկ ժամ հետեւեցան մեր թափօրին մինչեւ գիւղին սրբավայրը:

Ժամը 10·30 էր երբ սկսաւ Հայրապետական Ս. Պատարագը: Ս. Սեղանին սպասարկեցին վարդապետները:

Ն. Ս. Պիոս Ժբ. Սրբ. Քահանայապետին կողմէ յոբելինական տարւոյն բացման առիթով սրբավայրիս նուիրած թանկարժէք սկիհով մատոյց Ս. Պատարագը մեր Ծիրանաւոր Հայրապետը:

Երգեցողութիւնք կատարուեցան Եկմալեան եղանակաւ, ընկերակցութեամբ երգեհոնի, զոր նուագեց Գեր. Հ. Գր. Վ. Հէպոյեան:

Կէսօրին Վեհ. Կարդինալն ու հետեւորդները հիւրասիրուեցան Եկեղեցւոյ կից վանատան մէջ: Սեղանէն յետոյ Նորին Վեհութիւնը իր ընկերակիցներով չրջեցաւ վանքը, եկեղեցին եւ գանձատունը, ստանալով մանրամասն բացատրութիւններ սրբավայրիս մասին:

Ժամը 15ին եկեղեցւոյ հրապարակը հաւաքուած ուխտաւորներու խանդավառ ցոյցերուն առարկայ հանդիսացող Ծիրանաւոր Հայրապետը օրհնելով հաւատացեալները, իր չքախումբով մեկնեցաւ Վիեննա: Նահանգապետն ու ոստիկան զօրաց հրամանատարը ընկերացան չքախումբիս մինչեւ նահանգին սահմանը:

Նորին Վեհութեան մեկնումը Հռոմ

Ծիրանաւոր Հայրապետիս Վիեննա այցելութիւնը մեծ միխիթարութիւն եւ հոգեկան ափոփանք մը եղաւ ընդհանրապէս Մայրաքաղաքիս հաւատացեալներուն եւ մասնաւորապէս վանաբնակ հասարակութեանս համար անխափ:

© National Library of Armenia

Վանատանս եկեղեցին ամէն առաւօտ լի էր ամէն հասակի երկսեռ հաւատացեալներով, որոնք կը փութային ներկայ ըլլալու Նորին Վսեմութեան մատուցած Ս. Պատարագին եւ բազմութեամբ Ս. Սեղանին մերձենալով կը հաղորդուէին Ծիրանաւոր Հայրապետիս ձեռքէն:

Ն. Վ. Կարդ. Աղաջանեան ասուպի մը նման եկաւ ու անցաւ, անմոռանալի եւ քաղցր յիշատակ մը թողլով մեծ ու փոքր, եկեղեցական թէ աշխարհական ամէն անոնց սրտին ու մտքին մէջ, որոնք իրեն հետ որ եւ է ձեւով մօտէն կամ հեռուէն յարաբերութիւն կամ չփումի ունեցան: Նոյն իսկ զինքը միայն հեռուէն տեսնողներ մինչեւ այսօր խոր յարգանքով կը յիշեն իր անունը:

Վսեմ. Կաթողիկոս-Պատրիարքին մեկնումը եղաւ սակայն անձայն, անչշուկ ըստ իր փափաքին: Մինչեւ սաւառնակի դաշտը Ն. Վսեմութեան ընկերացան Մխիթարեանս Գերպ. Աբբահայրը Արհի. Հ. Մեսրոպ Աբգեպ. Հայոդեան եւ Մխիթարեան Հայրեր: Մայրաքաղաքիս Հովուապետը Արհի. Տ. Փրանկիսկոս Աբգեպ. Քէօնիկ յատկապէս փափաքած ըլլալով ողջերթի մաղթել Վսեմ. Հայրապետիս, ընկերակցութեամբ իր քարտուղարին փութացած էր օդակայան:

Սեպտ. 13 Շաբաթ օր ժամը 14·15ին Ն. Վ. Տ. Տ. Գրիգոր-Պետրոս Ժէ. Կարդ. Աղաջանեան ընկերակցութեամբ Գերպծ. Տ. Յակոբ Թ. Ծ. Վ. Կիրակոսեանի Ասորիական AUA սաւառնակով մեկնեցաւ Հռոմ:

Բարի ճանապա՛րհ, սիրելի Հայրապետ, եւ մօտալուտ վերադարձ:

Հ· Գր· ԱՃԱՆԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹ

ԹԻՒ 10 ՄԱՅԻՍ—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՀԲ. ՏԱՐԻ 1958

ՄԱՆՈՒԷԼ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՐՁՆՈՑ ԳԱՆՁԱՐԱՆՔ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՈՍԿԵՓՈՐ[ԻԿ], ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԸՆՒՈՑ ԵՒ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՐՁՆՈՑ ԴՐԻՁ

1388—1425, 1425—1432

Մաշտոցներու եւ Գանձարաններու մէջ երեւան կու գան երեք գանձեր, որոնց անունները կը հիւսեն Մանուէլ· ինչ ինչ ձեռագիրներու մէջ այդ Մանուէլը կը կոչուի «Բջնեցի», «եպիսկոպոս», «Տէր Մանուէլ Բջնոյ, Այրարատեան նահանգի», բայց անոր ժամանակի մասին որ եւ է ակնարկութիւն չ'ընդար:

ԺԴ—ԺԸ դարերուն Բջնոյ արքեպիսկոպոսական աթոռի վրայ բազմած են հետեւեալ հինգ աւելի արքեպիսկոպոսները, սկսեալ 1367էն: Այս պարագան կը դժուարացնէ որոշել գանձասաց Մանուէլի անձն եւ ժամանակը: Առ այս մեզի միջոցն կը համարիմ յենուլ այն հնագոյն ձեռագիրներու վրայ, որոնք կը պարունակեն յիշեալ երեք գանձերէն մէկն կամ միւսը, այսպիսի են 1436 (Ա·), 1484 (Գ·) եւ 1530 (Բ·) տարիներուն գրուած ձեռագիրները: Եթէ երեք գանձերս մէկ հեղինակի կը պատկանին, կրնանք վստահաբար ըսել, թէ գանձասաց Մանուէլ Բջնեցին 1436էն յառաջ ապրած է· այլապէս մեզի ծանօթ երեք Մանուէլներուն ընծայելու է: Հաւանականօրէն նախապատութիւնը Ա· Մանուէլին տալուէ:

Բջնոյ աթոռին վրայ նստող առաջին երեք Մանուէլ անուն արքեպիսկոպոսներն են·

1· Մանուէլ Ա· յաջորդն Վանական Բ·ի· իր գովքը կը հիւսէ Յովհաննէս գրիչ, որ օրինակած է Շարակնոց մը «հրամանաւ» արքեպիսկոպոսին 1367ին ի Սանահին·

«Թվիս ՊԺԶ ծրեալ եւ ծագկեալ այս բուրաստան Յոհաննեսի գրչի ձեռամբ··· ի սուրբ··· ուխտս որ կոչի Սանահին··· առ ոտս Ղազար վարդապետի եւ երջանիկ հայրապետի իւրոյ Յովհաննէս ճգնազգեաց փիլիսոփայի· հրամանաւ սրբազան վեհին իմոյ երջանիկ եւ առաքելաշնորհ արհիական գլխոյն մեծի մեարապօլոի եւ վերադիտողի՝ երկնաքաւակ տանն Աբարազեան եւ տեղապահի երկնահանգետ աթոռոյն սուրբ տեղացն, այսինքն անդնդ[ը]ական Վիրապին·· որ եւ աստուածային ընտրութեամբն չնորհեալ է Տեառնէ հովիւ եւ առաջնորդ բանաւոր հաւատի, իշխան եւ իշխեցող է վերոյ ԺԲ վիճակաց· որոյ անուն, իր եւ պատկեր··· տէր Մանուէլ գերահռչակեալ: Նա եւ ոչ է յաւարիկ ժողովրդոց ընտրեալ, այլ է յազատ տանէ եւ սեփական ազգէ, որ եւ ըստ անուանն ճոխութեան եւ ըստ վարուցն մաքրութեան է վերջին ամանակիս փայլէ է տանս արեւելեան, որպէս զարեզակն է մէջ աստեղաց· չնորհազարդեալ փիլիսոփայական հմտութեամբ աստուածաչունչ մատենից եւ երաժշտական եղանակաց· սիրող սըրբոց, զարդարիչ տաճկ, բարեկամ Քրիստոսի եւ ախոյեան հաւատոյ: ···որով ընդ բազմաց եւ զայս փոքրատուփ գիրք չարաչնոցիս ստացաւ···» (Բանբեր, Ա· էջ 205—206):

Այս Ցիշատակարանը կը կանխէ Մանուէլ արքեպիսկոպոսի մէկ տաղաչափականը, որուն տնակապ գրերը՝ «Տէր Մանուէլ երգե զայս բան»: Ցառաջ կը բերեմ տուներս·

Մանուէլ զհամբակս այս անարժան,
եպիսկոպոս որուպ 'ւ անպիտան,
զաջորդ Բջնոյ ու Աբարազեան,
եւ Վիրապին սուրբ զեղապան:
Այլ եւ ըղիմն աստուածանման
գտէր Վանականն արհիական,
որ կայ արքեպիսկ այժմ ի տապան
յիշէք յաղաւթըս մաքրական:
Նաեւ առնէք յիշման արժան
գմեր մարմնական գծընողքն արեան

© National Library of Armenia